

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL INTENSYVIOS ILGALAIKĖS PAGALBOS NEDIRBANČIAM IR
NESIMOKANČIAM JAUNIMUI PROGRAMOS PATVIRTINIMO**

2013 m. balandžio 17 d. Nr. A1-169
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“ (Žin., 2010, Nr. [38-1784](#)) 1.6.1 ir 1.6.4 punktais, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. 892 (Žin., 1998, Nr. [66-1916](#); 2010, Nr. [123-6300](#)), 7.1, 7.4, 7.5, 8.1.6 punktais ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. kovo 19 d. pasitarimo sprendimo (protokolo Nr. 18 7 klausimas) priedo „Siūlomos priemonės jaunimo užimtumui didinti“ 21 punktą:

1. T v i r t i n u Intensyvios ilgalaikės pagalbos nedirbančiam ir nesimokančiam jaunimui programą (pridedama).

2. P a v e d u šio įsakymo vykdymo kontrolę viceministrui pagal veiklos sritį.

SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRĖ ALGIMANTA PABEDINSKIENĖ

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministro 2013 m. balandžio 17 d.
įsakymu Nr. A1-169

**INTENSYVIOS ILGALAIKĖS PAGALBOS NEDIRBANČIAM IR
NESIMOKANČIAM JAUNIMUI PROGRAMA**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Intensyvios ilgalaikės pagalbos nedirbančiam ir nesimokančiam jaunimui programa (toliau – Programa) nustato Programos tikslus, uždavinius, pagrindinius reikalavimus projektams, Programos įgyvendinimo veiklos kryptis ir remiamas veiklas, laukiamus rezultatus bei Programos įgyvendinimo vertinimo kriterijus.

2. Programos įgyvendinimo laikotarpis – 2013–2015 metai.

3. Programa įgyvendinama 10 Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teritorinių padalinių priskirtose teritorijose.

4. Programoje vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatyme (Žin., 2006, Nr. [73-2762](#); 2009, Nr. 3638) įtvirtintas sąvokas.

II. PADĖTIES ANALIZĖ

5. Jaunimo integravimas į visuomeninį ir profesinį gyvenimą bei geresnis jo potencialo panaudojimas yra svarbūs veiksniai, siekiant užtikrinti tvarų valstybės vystymąsi. Tačiau darbo rinkai nuolat kintant bei patiriant struktūrinių problemų, jaunimui įsitvirtinti tampa vis sunkiau, jam kyla ir didesnė socialinės atskirties grėsmė. Nedarbo skaičiai patvirtina, jog darbo rinka jauniems žmonėms tapo daug sunkiau prieinama. Tiek Lietuvoje, tiek Europos Sąjungoje jaunimo nedarbo lygis yra ženkliai didesnis už bendrą nedarbo lygį: „Eurostat“

duomenimis, 2013 m. sausio mėnesio Lietuvoje jaunimo nedarbas sudarė 25,7 proc., o bendras šalies nedarbas – 13,3 proc.

Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Lietuvos darbo birža) duomenimis, 2013 m. sausio 1 d. buvo registruota 25,4 tūkst. jaunų bedarbių iki 25 metų (2012 m. sausio 1 d. – 29,6 tūkst.). Iš jų profesinės kvalifikacijos neturintys jaunuoliai sudarė 51,7 proc. (2012 m. sausio 1 d. – 52,1 proc.), ilgalaikių jaunų bedarbių, darbo nerandančių daugiau nei 6 mėn., buvo 6,4 tūkst. – 25,2 proc. visų jaunų bedarbių (2012 m. sausio 1 d. – 10 tūkst. – 33,8 proc. visų jaunų bedarbių). Lietuvos darbo biržai vykdant registruotų bedarbių profiliavimą nustatyta, jog 2013 m. sausio 1 d. beveik 7 tūkst. jaunų registruotų bedarbių iki 25 metų buvo nepasirengę ir nemotyvuoti dalyvauti darbo rinkoje.

Socialiai pažeidžiamo jaunimo integravimas į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą – itin aktuali problema. Šių jaunuolių sudėtingą integraciją lemia ankstyvas pasitraukimas iš bendrojo lavinimo sistemos bei nepakankamas išsilavinimas, profesinės kvalifikacijos, motyvacijos dirbti ir mokytis stoka bei socialinės ir psichologinės problemos. Daugelis pažeidžiamų asmenų turi gebėjimų ir vidinių resursų keisti situaciją, tačiau dėl socialinių įgūdžių stokos nėra linkę ieškoti išeičių pagerinti savo gyvenimo kokybę.

Šiuo metu Lietuvoje lanksčios, į jaunuolių poreikius orientuotos, kompleksines socialiai pažeidžiamo jaunimo problemas sprendžiančios paslaugos teikiamos labai ribotai. Nors valstybės pagalbą 14–29 m. pažeidžiamiesiems jaunuoliams teisės aktų nustatyta tvarka teikia savivaldybių socialinės paramos skyriai, vaiko teisių apsaugos skyriai, socialiniai darbuotojai seniūnijose, Lietuvos darbo biržos teritoriniai padaliniai, tačiau šios švietimo, socialinės apsaugos sistemoms priklausančios institucijos ir kai kurios nevyriausybinės organizacijos labiau orientuojasi į pagalbos prašančius, aktyvius asmenis. Todėl būtiniausių socialinių įgūdžių stokojantys, nepasitikintys savimi arba jau netekę motyvacijos mokytis ir / arba dirbti socialiai pažeidžiami jaunuoliai, negaudami būtinos individualios pagalbos, teikiamos atsižvelgiant į konkretaus jauno žmogaus patirtį, gyvenimo aplinkybes ir poreikius, šiose institucijose ilgai neišbūna arba lankosi nerezultatyviai.

Lietuvos darbo birža yra įsteigusi 11 Jaunimo darbo centrų (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje, Marijampolėje, Tauragėje, Telšiuose, Utenoje bei Naujoje Akmenėje), padedančių jaunimui orientuotis socialinėje aplinkoje ir darbo rinkoje, ugdančių darbo paieškos ir kt. įgūdžius. Šiuose centruose užtikrinamos palankios sąlygos mokytis: erdvios patalpos, sukaupta informacinė medžiaga ir metodinės priemonės, veikia atviro informavimo sistema, suteikiama nemokama prieiga prie interneto. Iki 2013 m. liepos 1 d. numatoma Jaunimo darbo centrų tinklo plėtra, įsteigiant dar 11 Jaunimo darbo centrų (Lazdijuose, Varėnoje, Kaišiadoryse, Palangoje, Vilkaviškyje, Biržuose, Joniškėje, Mažeikiuose, Visagine, Zarasuose, Šalčininkuose).

Siekiant paskatinti socialiai pažeidžiamus jaunus žmones įsitraukti į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą, būtų tikslinga ir veiksminga išplėsti Jaunimo darbo centrų paslaugų spektrą socialinės rehabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje paslaugų organizavimu darbo biržoje registruotiems ir neregistruotiems jaunuoliams. Šiam tikslui reikėtų inicijuoti ir organizuoti grupes specialistų, kurie, siekiant kompleksiškai spręsti problemas, būtų kompetentingi bendradarbiaudami su įvairiomis institucijomis ir specialistais, gebėtų dirbti su jaunuoliais įvairiuose socialiniuose kontekstuose, ieškoti novatoriškų darbo su socialiai pažeidžiamu jaunimu formų, nuvyktų pas jauną žmogų ir gebėtų teikti intensyvią ilgalaikę pagalbą. Numatomiems uždaviniams įgyvendinti darbuotojams turi būti suteiktos dirbti su jaunimu reikalingos kompetencijos, techninės ir veiklos priemonės, užtikrintos mobilumo galimybės, padedančios teikti kokybiškas paslaugas didinti jaunų žmonių integraciją į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą.

III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

6. Programos tikslas – skatinti jaunimo integraciją į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą, teikiant socialinės reabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje paslaugas (toliau – Paslaugos), pasitelkiant nevyriausybinių organizacijų patirtį.

7. Programos uždaviniai:

7.1. sukurti ir diegti ilgalaikės intensyvios socialinės reabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje pagalbos sistemą, skatinančią motyvaciją integruotis į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą, padedančią didinti jaunimo savivertę ir atsakomybę, atkurti, ugdyti ir palaikyti socialinius ir savarankiško gyvenimo įgūdžius;

7.2. didinti Paslaugų jaunimui prieinamumą jų gyvenamojoje aplinkoje ir jaunimo įtraukimą teikiant mobilies paslaugas jaunimui;

7.3. didinti teikiamų Paslaugų kokybę, tobulinant specialistų kompetencijas darbo su jaunimu srityje;

7.4. organizuoti valstybės, vietos savivaldos institucijų, nevyriausybinių organizacijų bei verslo subjektų bendradarbiavimą siekiant integruoti jaunimą į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą.

IV. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VEIKLOS KRYPTYS IR REMIAMOS VEIKLOS

8. Programos tikslinė grupė – 16–25 metų asmenys, kurie nedirba, nesimoko ir nedalyvauja aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse (toliau – jaunimas).

9. Įgyvendinant Programą numatoma plėtoti jaunimo (re)integraciją į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą, įgyvendinant adaptuotą Socialinės reabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje programą, pasitelkiant nevyriausybinių organizacijų patirtį bei teikiant mobilies paslaugas jaunimui.

10. Įgyvendinant Programą bus vykdomos šios veiklos:

10.1. su jaunimu dirbančių specialistų (toliau – Koordinatoriai) grupių sudarymas;

10.2. Koordinatorių ir Lietuvos darbo biržos teritorinių padalinių specialistų kompetencijų tobulinimas darbo su jaunimu srityje;

10.3. Koordinatorių darbo sąlygų sudarymas (metodinė (techninė) pagalba reikalinga Koordinatorių grupėms kurti, jų darbui organizuoti ir paslaugoms teikti; Koordinatorių aprūpinimas transporto ir darbo priemonėmis);

10.4. Koordinatorių darbo organizavimas (susitikimai, skirti Programos įgyvendinimo eigai apžvelgti, dalytis gerąja patirtimi, aktualiems probleminiams klausimams spręsti, vidiniams mokymams);

10.5. Socialinės reabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje programos adaptavimas tikslinėms jaunimo grupėms;

10.6. tarpinstitucinio bendradarbiavimo tarp valstybės bei vietos savivaldos institucijų, nevyriausybinių organizacijų bei verslo subjektų organizavimas ir palaikymas;

10.7. tiesioginis darbas su jaunimu, įgyvendinant Programą:

10.7.1. Programoje dalyvaujančio jaunimo (toliau – Programos dalyviai) grupių sudarymas;

10.7.2. mobilių paslaugų jaunimui teikimas, siekiant įtraukti ir darbo biržoje neregistruotą jaunimą;

10.7.3. Paslaugų teikimas iki 6 mėnesių Programos dalyviams, padedant jiems integruotis į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą, apima: individualų darbą su jaunuoliu, jo situacijos analizę, stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių identifikavimą, informavimą, konsultavimą, profesinį orientavimą, darbo paieškos įgūdžių formavimą, socialinių ir asmeninių kompetencijų ugdymą, neformaliojo ugdymo metodų taikymą ir kt.;

10.7.4. tolesnės pagalbos teikimas Programoje dalyvavusiam ir ją baigusiam jaunimui,

užtikrinant Programos dalyvių adaptacijos laikotarpį.

11. Teikiant Paslaugas Koordinatoriai rūpinasi jaunimo, nevyriausybinų organizacijų, darbdavių pritraukimu, Paslaugų teikimo įgyvendinimu, asmenine pagalba kiekvienam Programos dalyviui, pagalba pasiekti švietimo paslaugas ir socialinę pagalbą teikiančias institucijas.

12. Jaunimo poreikius konkrečiai pagalbai įvertina ir individualų pagalbos planą konkrečiam laikotarpiui sudaro Koordinatoriai, pagal kompetenciją bendradarbiaudami su valstybės, savivaldos institucijų, verslo subjektų, nevyriausybinų organizacijų atstovais.

13. Koordinatorių vadovas koordinuoja Koordinatorių veiklą, teikia pasiūlymus jų veiklai tobulinti, prižiūri Programos įgyvendinimą ir Paslaugų teikimą, Koordinatoriams teikia metodinę pagalbą, organizuoja Koordinatorių susitikimus mainytis gerąja patirtimi ir tobulinti kompetenciją.

14. Organizuojant Koordinatorių darbą remiamasi socialinės partnerystės principu užtikrinant glaudų ryšį tarp valstybės, savivaldos institucijų, verslo subjektų ir nevyriausybinų organizacijų.

15. Įgyvendinant numatytas veiklas tinkamomis bus laikomos išlaidos, skirtos:

15.1. darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms;

15.2. Koordinatorių ir Lietuvos darbo biržos teritorinių padalinių specialistų mokymams, skirtiems tobulinti darbo su jaunimu kompetencijas;

15.3. Koordinatorių darbui organizuoti (darbo vietos ir kompiuterinės įrangos nuoma ir kt.);

15.4. Socialinės rehabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje programai adaptuoti;

15.5. mokymo priemonėms, kurios būtinos veikloms įgyvendinti (kanceliarinės prekės ir kt.);

15.6. Koordinatorių susitikimų organizavimo išlaidoms;

15.7. Programos dalyvių išlaidoms (kelionėms, komandiruotėms, dalyvavimui renginiuose ir kt.);

15.8. teikti specializuotas paslaugas jaunimui ir / arba Koordinatoriams (psichologų, socialinių darbuotojų, lektorių paslaugos);

15.9. teikti mobiliąs paslaugas jaunimui (lengvųjų automobilių nuoma, kuro išlaidos, transporto išlaidos, kai naudojama nuosava transporto priemonė arba viešuoju transportu);

15.10. Programos įgyvendinimui viešinti;

15.11. Programos veikloms administruoti (projektą administruojančių asmenų darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms finansuoti ir kt.);

15.12. kitos su Programos įgyvendinimu susijusios išlaidos.

16. Įgyvendinant Programą, finansuojamos tik Programoje numatytam tikslui ir uždaviniams pasiekti būtinos išlaidos.

V. LAUKIAMI REZULTATAI

17. Įgyvendinus Programą bus:

17.1. Darbui su nedirbančiu ir nesimokančiu jaunimu pritaikyta Socialinės rehabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje programa;

17.2. sukurtos Koordinatorių grupės ir sudarytos sąlygos joms dirbti;

17.3. patobulintos Koordinatorių ir Lietuvos darbo biržos teritorinių padalinių specialistų darbo su jaunimu kompetencijos;

17.4. suorganizuoti Koordinatorių susitikimai, skirti jų veiklos eigai apžvelgti, dalytis gerąja patirtimi, aktualiems klausimams spręsti;

17.5. į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą įtrauktas ir darbo biržoje neregistruotas jaunimas, taikant mobiliojo darbo su jaunimu metodus, suteiktos atviro informavimo ir konsultavimo paslaugos jaunimui gyvenamojoje aplinkoje;

- 17.6. Jaunimo darbo centrų, nevyriausybinių organizacijų, verslo ir darbdavių atstovų suteiktos paslaugos jaunimui;
- 17.7. paskatintas ir sustiprintas tarpžinybinis ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas tarp skirtingų institucijų ir organizacijų;
- 17.8. suteikta tolesnė pagalba jaunimui, baigusiam Programą, užtikrinant jo adaptacijos laikotarpį;
- 17.9. užtikrintas dalies Programą baigusio jaunimo dalyvavimas aktyviose darbo rinkos politikos priemonėse.

VI. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

18. Programa bus vertinama pagal šiuos kriterijus:
- 18.1. Programoje dalyvavusio jaunimo skaičius;
- 18.2. kompetencijas darbo su jaunimu srityje patobulinusių specialistų skaičius;
- 18.3. jaunimo, sėkmingai baigusio Programą, dalis, procentais (nuo visų dalyvavusiųjų);
- 18.4. Programą sėkmingai baigusią jaunų žmonių, dalyvavusių aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse, dalis, procentais (nuo visų baigusiuoju).

VII. PROGRAMOS FINANSAVIMAS

19. Programa įgyvendinama finansuojant projektą valstybės projektų planavimo būdu (toliau – Projektas) Europos socialinio fondo lėšomis pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programą. Programai įgyvendinti skirtos lėšos sudaro 4 mln. litų.

20. Projektų planavimas, vertinimas, atranka ir įgyvendinimas vykdomi vadovaujantis Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1443 (Žin., 2008, Nr. [4-132](#)), nustatyta tvarka.

21. Galutinį sprendimą dėl finansavimo skyrimo Projektui įgyvendinti priima Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras, atsižvelgdamas į Viešosios įstaigos Europos socialinio fondo agentūros atliktą paraiškos vertinimą ir tinkamumo finansuoti vertinimo ataskaitą.

22. Už Programos įgyvendinimą atsakingas vykdytojas – Lietuvos darbo birža.
